

University of Niš
Faculty of Philosophy

PHILOLOGIA MEDIANA

Year XVI, Vol. 16.

Niš, 2024.

Универзитет у Нишу
Филозофски факултет

PHILOGOGIA MEDIANA

Година XVI, број 16.

Ниш, 2024.

PHILOLOGIA MEDIANA
Journal of Philological Studies
Faculty of Philosophy, University of Niš

EDITOR-IN-CHIEF

Goran M. Maksimović (University of Niš, Faculty of Philosophy, Serbia)

EDITOR

Jelena Jovanović (University of Niš, Faculty of Philosophy, Serbia)

EDITORIAL TEAM

Irena Arsić (University of Niš, Faculty of Philosophy, Serbia)

Nikoleta Momčilović (University of Niš, Faculty of Philosophy, Serbia)

Snežana Božić (University of Niš, Faculty of Philosophy, Serbia)

Mihailo Antović (University of Niš, Faculty of Philosophy, Serbia)

Selena Stanković (University of Niš, Faculty of Philosophy, Serbia)

Snežana Milosavljević Milić (University of Niš, Faculty of Philosophy, Serbia)

Dejan Marković (University of Niš, Faculty of Philosophy, Serbia)

Jean-Marc Vercruysse (Artois University, Faculty of Letters and Arts, France)

Sanja Macura (University of Banja Luka, Faculty of Philology, Bosnia and Herzegovina)

Nemanja Radulović (University of Belgrade, Faculty of Philology, Serbia)

Virna Karlić (University of Zagreb, Faculty of Philosophy, Croatia)

Katja Bakija (University of Dubrovnik, Department of Communicology, Croatia)

Natalija Niagalova (Veliko Trnovo University St. Cyril and Methodius, Faculty of
Philology, Bulgaria)

Slobodanka Vladiv Glover (Monash University, Faculty of Arts, Australia)

Sanja Bošković-Danojlić (University of Poitiers, Faculty of Literature and Languages,
France)

Ljiljana Banjanin (University of Turin, Department of Foreign Languages, Literatures
and Modern Cultures, Italy)

Marko Jesenšek (University of Maribor, Faculty of Philosophy, Slovenia)

Ivan Čarota (Belarusian State University, Faculty of Philology, Republic of Belarus)

Svetislav Kostić (Charles University in Prague, Faculty of Philosophy, Czech Republic)

SECRETARY

Aleksandar M. Novaković (University of Niš, Faculty of Philosophy, Serbia)

www.filfak.ni.ac.rs
www.philologiamediana.com
philologiamediana@filfak.ni.ac.rs
<https://doi.org/10.46630/phm.16.2024>

PHILOLOGIA MEDIANA

Часопис за филолошке науке
Филозофског факултета Универзитета у Нишу

ГЛАВНИ УРЕДНИК

Горан М. Максимовић (Универзитет у Нишу, Филозофски факултет, Србија)

УРЕДНИК

Јелена Јовановић (Универзитет у Нишу, Филозофски факултет, Србија)

УРЕДНИШТВО

Ирена Арсић (Универзитет у Нишу, Филозофски факултет, Србија)
Николета Момчиловић (Универзитет у Нишу, Филозофски факултет, Србија)

Снежана Божић (Универзитет у Нишу, Филозофски факултет, Србија)

Михаило Антовић (Универзитет у Нишу, Филозофски факултет, Србија)

Селена Станковић (Универзитет у Нишу, Филозофски факултет, Србија)

Снежана Милосављевић Милић (Универзитет у Нишу, Филозофски факултет,
Србија)

Дејан Марковић (Универзитет у Нишу, Филозофски факултет, Србија)

Жан-Марк Веркрус (Универзитет Артоа, Филолошко-уметнички факултет,
Француска)

Сања Мацура (Универзитет у Бањалуци, Филолошки факултет, Босна и
Херцеговина)

Немања Радуловић (Универзитет у Београду, Филолошки факултет, Србија)

Вирна Карлић (Свеучилиште у Загребу, Филозофски факултет, Хрватска)

Катја Бакија (Универзитет у Дубровнику, Одјел за комунологију, Хрватска)

Наталија Ниагалова (Универзитет Велико Трново, Св. Ђирил и Методије,
Филолошки факултет, Бугарска)

Слободанка Владив Гловер (Monash University, Факултет уметности, Аустралија)

Сања Бошковић-Данојлић (Универзитет у Поатјеу, Факултет за књижевност и
језике, Француска)

Љиљана Бањанин (Универзитет у Торину, Департман за стране језике,
књижевности и модерне културе, Италија)

Марко Јесеншек (Универзитет у Марибору, Филозофски факултет, Словенија)

Иван Чарота (Белоруски државни универзитет, Филолошки факултет, Белорусија)

Светислав Костић (Карлов универзитет у Прагу, Филозофски факултет, Чешка
Република)

СЕКРЕТАР

Александар М. Новаковић (Универзитет у Нишу, Филозофски факултет, Србија)

www.filfak.ni.ac.rs

www.philologiamediana.com

philologiamediana@filfak.ni.ac.rs

<https://doi.org/10.46630/phm.16.2024>

САДРЖАЈ

СТУДИЈЕ И ОГЛЕДИ / STUDIES AND ESSAYS

Александар С. Пејчић

ПОЛИТИЧКА(РЕ)КАПИТУЛАЦИЈА–ФЕЉТОНИРАДОЈАДОМАНОВИЋА....21

Горан. Ј. Петровић

ПОБЕДА „АУТСАЈДЕРА“ И ШОКИРАНОСТ „ШАМПИОНА“: ФЕНОМЕН СВРГАВАЊА ДОМИНАНТНЕ ВРСТЕ КРОЗ ЕВОЛУЦИЈУ У РАНОЈ НАУЧНОФАНТАСТИЧНОЈ ПРОЗИ Х. Џ. ВЕЛСА..... 35

Ана Д. Козић

СЛИКА, ИКОНА И СКУЛПТУРА БОГОРОДИЦЕ У ПЕСМАМА ИВАНА В. ЛАЛИЋА 53

Тамара Г. Бабић

ХРОНОТОП, ПРОСТОР КУЛТУРЕ И(ЛИ) СВЕТИ ПРОСТОР: РАЗУМЕВАЊЕ ВИЗАНТИЈЕ У ВИЗАНТИЈСКОМ ЦИКЛУСУ ИВАНА В. ЛАЛИЋА 63

Јелена С. Младеновић

РАДМИЛА ПЕТРОВИЋ У САВРЕМЕНОЈ СРПСКОЈ ПОЕЗИЈИ И КУЛТУРИ ..77

Мирјана Д. Бојанић Ћирковић

РЕЦЕПЦИЈААНДРИЋЕВООГДЕЛАУСТВАРАЛАШТВУБОРИВОЈАЈЕВТИЋА..87

Милица Б. Мојсиловић

ГРАД(ОВИ) У ЛИРСКИМ ЗАПИСИМА МИЛОСАВА ТЕШИЋА..... 101

Данијела Д. Костадиновић

БЛАЖЕ КОНЕСКИ – НОВА ЧИТАЊА У СРПСКОЈ НАУЦИ О КЊИЖЕВНОСТИ..... 113

Александар М. Костадиновић

„КУЛТУРНА ПИСМА” ЧЕДОМИЉА МИЈАТОВИЋА И ВЛАДАНА ЂОРЂЕВИЋА: ОД ПУТНИЧКЕ ЕПИСТОЛОГРАФИЈЕ КА ПУТОПИСНОЈ РЕПОРТАЖИ 127

Dejan D. Milutinović

РОЈАМ BORHESOVSKA PRIČA (POVODOM 80 GODINA MAŠTARIJA)..... 143

Нермин С. Вучељ

ФИЛОСОФИЈА ЉУБАВИ У ШАНСОНИ..... 167

Nikola R. Bjelić

L'IMAGE DE LA SERBIE DANS L'USAGE DU MONDE DE NICOLAS BOUVIER..... 179

Elisaveta Popovska

LA FIGURE DE LA MÈRE DANS LES CHRONIQUES FAMILIALES DE MARGUERITE YOURCENAR ET DE LUAN STAROVA..... 189

Александра М. Лазић-Гавриловић

ТЕАТАР И СТВАРНОСТ: РАНИ ПОЕТИЧКИ СТАВОВИ ПЕТЕРА ХАНДКЕА
У КОМАДУ *ПЦОВАЊЕ ПУБЛИКЕ* 201

Svjetlana R. Ognjenović

„POLITIKA STILA“ KERIL ČERČIL: KRITIKA KAPITALIZMA I
NEOLIBERALNOG FEMINIZMA NA PRIMJERU DRAME *FEN* (1983) 213

Tamara D. Stošić

THE HEROINE'S JOURNEY IN ANGELA CARTER'S *THE BLOODY CHAMBER
AND OTHER STORIES* 229

ИСТРАЖИВАЊА / RESEARCH

Сара Р. Јекић

СИМБОЛИКА СВЕТОСТИ У СРПСКОЈ КЊИЖЕВНОСТИ XIII И XIV
ВЕКА (ДОМЕНТИЈАНОВО И ТЕОДОСИЈЕВО *ЖИТИЈЕ СВЕТОГ САВЕ* И
КРАЉЕВСКА ЖИТИЈА АРХИЕПИСКОПА ДАНИЛА ДРУГОГ: *ЖИТИЈЕ
ЦАРА УРОША*, *ЖИТИЈЕ КРАЉА ДРАГУТИНА*, *ЖИТИЈЕ КРАЉИЦЕ ЈЕЛЕНЕ*
И *ЖИТИЈЕ КРАЉА МИЛУТИНА*) 249

Милош Н. Павловић

РЕЦЕПЦИЈА ЗА НЕМАРЕНЕСВЕТОСТИ: КУЛТ СТЕФАНА ПРВОВЕНЧАНОГ
У СРПСКОЈ ЦРКВЕНОЈ КЊИЖЕВНОСТИ XIII – XV ВЕКА 261

Александра С. Стошић

ЈУЖНА СРБИЈА У ПУТОПИСИМА ДУБРОВЧАНИНА СПИРЕ КАЛИКА 273

Ane A. Ferri

THE RELATIONSHIP OF LUDOVIK PASKVALIĆ TOWARD LITERARY
CONTEMPORARIES IN KOTOR IN THE 16TH CENTURY 283

Милена М. Хелета

ЗНАКОВИ У ДРВЕТУ (Митолошка симболика дрвета у збирци *Дрво на брегу*
Аца Шопова) 297

Марија С. Пантовић

НАРАТИВНО-ПСИХОЛОШКА ПЕРСПЕКТИВА АНДРЕАСА САМА: О
МЕЛАНХОЛИЈИ ЈА-ПРИПОВЕДАЧА У РОМАНУ *БАШТА*, *ПЕПЕО* ДАНИЛА
КИША 311

Павле З. Зељић

МОДЕРНИ ИНТЕЛЕКТУАЛАЦИ ПАРИЗКА ОМЕТРОПОЛА У ПРИПОВЕЦИ
У *СЕНЦИ СЛАВЕ* МИЛАНА КАШАНИНА 321

Dejan Pavlović

GOOD MOANING! THE HUMOROUS ALTERATIONS AND TRANSLATION
MECHANISMS IN THE LINES OF 'ALLO 'ALLO!'S OFFICER CRABTREE 331

Maja D. Antić

DER MAGISCHE REALISMUS ALS GEDANKENGUT DER POSTMODERNE 357

Милица Б. Пасула МОДЕЛ КУЛТУРНЕ ЕКОЛОГИЈЕ ХУБЕРТА ЦАПФА И МОГУЋНОСТИ ЊЕГОВЕ ПРИМЕНЕ НА ЧИТАЊЕ КЊИЖЕВНИХ ТЕКСТОВА	373
Nebojša S. Vlaškalić LA BEAUTÉ ET LA VERTU DANS LES CONTES DE JEANNE-MARIE LEPRINCE DE BEAUMONT : UN MIROIR À TROIS REFLETS.....	385
Irina A. Babamova Snežana Ž. Petrova LA LANGUE ET LA CULTURE FRANÇAISES DANS LA PRESSE MACÉDONIENNE.....	399
Велимир М. Илић ЧОВЕК СА КАРТИЦАМА, ИЗРАЖАВАЛАЦ ВРЕМЕНА: МОСКОВСКИ КОНЦЕПТУАЛИСТА ЛАВ РУБИНШТАЈН.....	421
Марија Љ. Ристић АНАЛИЗА СРПСКИХ ПРЕВОДА ПОЕЗИЈЕ ЈОСИФА БРОДСКОГ У ОДНОСУ НА ОРИГИНАЛ НА ПРИМЕРУ ИЗАБРАНИХ ПЕСАМА	431
Марија З. Вујовић Марта С. Митровић КЊИЖЕВНОСТ У МЕДИЈИМА: СТУДИЈА СЛУЧАЈА ОНЛАЈН ПОРТАЛА НОВИНА ПОЛИТИКА	445
Невен Д. Обрадовић Ивана З. Митић ПРИПОВЕТКА ВОЂА РАДОЈА ДОМАНОВИЋА КРОЗ ПРИЗМУ САВРЕМЕНИХ ТЕОРИЈА ПОЛИТИЧКОГ КОМУНИЦИРАЊА.....	457
Анђела М. Марковић Наиље Р. Маља Имами ПРЕПОЗИТИВНИ И ПОСТПОЗИТИВНИ ЧЛАН У АЛБАНСКОМ И РУМУНСКОМ ЈЕЗИКУ ИЗ БАЛКАНОЛОШКЕ ПЕРСПЕКТИВЕ.....	469
Сандра Г. Савић ТВОРБЕНА СТРУКТУРА МИКРОТОПОНИМА ЗАПЛАЊА	481
Александра Р. Лончар Раичевић Нина Љ. Судимац Јовић О ХИПЕРКОРЕКЦИЈАМА У НАГЛАШАВАЊУ У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ	491
Тамара Н. Јаневска Марија Н. Јаневска ОДНОС РЕЧЕНИЧНОГ АКЦЕНТА И ПОЈМОВНЕ МЕТАФОРЕ	503
Ђорђе В. Шуњеварић КОНКУРЕНТНОСТ СУФИКСА КОД ОДАБРАНИХ ИМЕНИЧКИХ ДЕМИНУТИВА У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ	519

Неда Н. Стефановић ДИСТРИБУЦИЈА (КО)РЕФЕРИШУЋИХ ИМЕНИЧКИХ И ЗАМЕНИЧКИХ АНАФОРСКИХ ИЗРАЗА У БИОГРАФСКОМ ТЕКСТУ СА ЈЕДНИМ РЕФЕРЕНТОМ	533
Ерсан С. Муховић ПРАГМАЛИНГВИСТИЧКА УПОТРЕБА ПОКАЗНИХ ЗАМЕНИЦА У ДРАМСКИМ ДИЈАЛОЗИМА	549
Аднан Х. Бјелак УПОТРЕБА И ФУНКЦИЈА ЦРТЕ У РОМАНУ <i>КОНАК ЋАМИЛА</i> <i>СИЈАРИЋА</i>	563
Ljiljana M. Janković ALTERNATIVES IN TRANSLATING CERTAIN GRAMMATICAL STRUCTURES FROM ENGLISH INTO SERBIAN	571
Nadežda R. Silaški Gordana S. Lalić-Krstin <i>BARBENHEIMER OR OPPENBARBIE: A CASE STUDY IN LEXICAL CREATIVITY</i> <i>AND LUDICITY IN ENGLISH</i>	595
Gorica R. Tomić “WITH A MILLION PRODUCTS OUT THERE, HOW DO YOU ADVERTISE? YOU DON’T. YOU <i>ODDVERTISE.</i> ”: A CORPUS-BASED STUDY OF SOME -VERTISE, -VERTISING, AND -VERTISEMENT LEXICAL BLENDS IN ENGLISH	607
Mihailo R. Arizanović THE INCREASING UNJUSTIFIABLE PRESENCE AND USE OF ANGLICISMS IN “YOUTH VIBES”	635
Ema N. Živković Nikolić IMPOLITENESS IN ONLINE DISCOURSE: ANALYSIS OF READER COMMENTS ON SERBIAN NEWS SITES.....	655
Lana S. Jovanović IMPOLITENESS STRATEGIES IN ONLINE DISCOURSE: A COMPARATIVE STUDY OF ENGLISH AND SPANISH COMMENTS ON KING CHARLES III’S CORONATION.....	673
Marina Đ. Đukić Mirzayantz Bahar E. Isiguzel DIE BESTIMMUNG DES MOTIVATIONSPROFILS VON SERBISCHEN UND TÜRKISCHEN GERMANISTIK-STUDIERENDEN ZUM DEUTSCHLERNEN.....	689
Сања Д. Стевановић ПРЕВОДНИ ЕКВИВАЛЕНТИ ПАРТИЦИПА 1 ИЗ НЕМАЧКОГ ЈЕЗИКА У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ	707

Milica V. Lopatić

FRAZEOLOGIZMI U NESTROJEVOM DJELU „DER ZERRISSENE“ I NJIHOVI
EKVIVALENTI U SRPSKOM JEZIKU 733

Катарина З. Минић

УПОТРЕБА ДЕКОМПОНОВАНИХ ПРЕДИКАТА У ОДАБРАНИМ
НОВИНСКИМ ТЕКСТОВИМА НА СРПСКОМ И НЕМАЧКОМ ЈЕЗИКУ 745

Данијела С. Ђоровић

Марија Н. Митић

ИТАЛИЈАНСКА ЕКОНОМСКА ТЕРМИНОЛОГИЈА У ИЗВЕШТАЈИМА
ИТАЛИЈАНСКИХ ИЗАСЛАНИКА ИЗ СЕВЕРНЕ АФРИКЕ У 19. ВЕКУ 759

Anđela D. Vasiljević

L'ANALYSE SÉMANTICO-PRAGMATIQUE DE L'ADVERBE FRANÇAIS
AUTREMENT ET DE SES ÉQUIVALENTS SERBES 771

Nataša V. Ignjatović

L'ANALYSE DES ACTIVITÉS PHONÉTIQUES SE RAPPORTANT AUX
VOYELLES FRANÇAISES DANS LES MÉTHODES DE FLE 791

Jelena G. Jaćović

Nataša M. Živić

L'ENSEIGNEMENT DU FRANÇAIS PRÉCOCE À NIŠ : ÉVEIL ET DÉFIS.....805

Tatjana M. Samardžija

LE NE EXPLÉTIF ET LES ÉQUIVALENTS SERBES DES CONJONCTIONS
TEMPORELLES DE POSTÉRIORITÉ AVANT QUE ET *JUSQU'À CE QUE* 817

Емилија Г. Николић

КОГНИТИВНОЛИНГВИСТИЧКА АНАЛИЗА ХРОНОТОПА ПОВЕСТИ
ЛАКИ СВЕТОВИ (НА ПЛАНУ РУСКОГ И СРПСКОГ ЈЕЗИКА) 837

Драгана Ж. Мирчић Панић

ОДАБИР ПИСАНИХ ТЕКСТОВА ЗА ТЕСТИРАЊЕ ВЕШТИНЕ
РАЗУМЕВАЊА... 849

Александар М. Новаковић

ЗАПАЖАЊА О НАСТАВИ СРПСКОГ КАО СТРАНОГ ЈЕЗИКА НА ПОЧЕТКУ
ТРЕЋЕ ДЕЦЕНИЈЕ XXI ВЕКА 861

Јелена М. Јанковић-Филиповић

ОСОБИНЕ ГОВОРА ЈЕДНОГ ТРОГОДИШЊАКА 871

Наташа С. Филиповић

РАЗВОЈ ВЕШТИНЕ ГОВОРА У НАСТАВИ ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА УЗ
ПРИМЕНУ ДИГИТАЛНИХ ТЕХНОЛОГИЈА У КОМБИНОВАНИМ
ОДЕЉЕЊИМА НИЖИХ РАЗРЕДА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ.....887

ПРИКАЗИ / BOOK REVIEWS

Снежана М. Милосављевић Милић АНТИТЕТИЧКО КЛАТНО КЊИЖЕВНОСТИ.....	905
Милица В. Ђуковић ИЗНАД И НАКОН МАГЛИ: ДРАГИША ВАСИЋ	911
Снежана М. Милосављевић Милић НОВИ ПРИЛОГ РАСТКОЛОГИЈИ.....	919
Лазар Букумировић АНЂЕОСКА СРЕДИНА	923
Јелена Г. Рељић ЗБОРНИК РАДОВА У ЧАСТ АКАДЕМИКА СТАНИШЕ ТУТЊЕВИЋА.....	927
Јелена Д. Раца О ЗБОРНИКУ ПОЕТИКА СВЕТИСЛАВА МАНДИЋА	935
Иван С. Антоновски ЗАВЕШТАЈНА ПЕСНИЧКА КЊИГА АЦА ШОПОВА	941
Арсеније М. Сретковић НОВА СТИЛИСТИЧКА ИСТРАЖИВАЊА: ПРИКАЗ КЊИГЕ ПОЕТИЗМИ И ПРОЗАИЗМИ МИЛКЕ НИКОЛИЋ.....	943
Александар М. Новаковић КА КВАЛИТЕТНИЈОЈ НАСТАВИ СРПСКОГ КАО СТРАНОГ ЈЕЗИКА: ПРИКАЗ УЏБЕНИКА <i>ДА ЛИ ЈЕ ВАШ ЧАС НЕМИ ФИЛМ?</i> ПРОФ. ДР ЈЕЛЕНЕ РЕДЛИ.....	951

ТЕМАТ *ACADEMIA MEDIANA 2023* /
ACADEMIA MEDIANA 2023 PROCEEDINGS VOLUME

Јелена В. Јовановић ДРАГОСЛАВ МИХАИЛОВИЋ О ДЕЦИ: <i>ЛИЛИКА</i> У ОСНОВНОЈ И СРЕДЊОЈ ШКОЛИ	957
Владимир М. Вукомановић Растегорац КАКО ИГРАТИ ТЕРМИНОЛОГИЈУ – ИГРОЛИКИ ПРИСТУП УСВАЈАЊУ КЊИЖЕВНОТЕОРИЈСКИХ ПОЈМОВА У МЛАЂИМ РАЗРЕДИМА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ	969
Јелена С. Панић Мараш ЈЕДНА ЗАБОРАВЉЕНА ПОЕМА ЗА ДЕЦУ АЛЕКСАНДРА ВУЧА – <i>ХУНИ,</i> <i>ЈАПАНЦИ, КИНЕЗИ И ВРБИЦА</i>	985
Христина Љ. Аксентијевић ФИКЦИОНАЛНИ СВЕТОВИ „ЧУДНИХ ПРИЧА” И ЊИХОВИ ВИРТУЕЛНИ АСПЕКТИ У РОМАНИМА ЗА ДЕЦУ ГОРДАНЕ ТИМОТИЈЕВИЋ	997

Миљана С. Пешић

ИНТЕРТЕКСТУАЛНИ АСПЕКТИ РОМАНА О АЖДУ И БОСТАНУ
ГОРДАНЕ ТИМОТИЈЕВИЋ.....1011

Душан Ж. Петровић

ЧОВЕК КАО ДРУГИ У ПОЕЗИЈИ ЉУБИВОЈА РШУМОВИЋА.....1019

Весна Р. Илић

Надица М. Стојановић

КУЛТУРА ЧИТАЊА НА ДЕЧЈЕМ ОДЕЉЕЊУ ЛЕСКОВАЧКЕ
БИБЛИОТЕКЕ.....1033

ТЕМАТ ЈЕЗИК, КЊИЖЕВНОСТ, ПРОЦЕС 2023 /

LANGUAGE, LITERATURE, PROCESS 2023 PROCEEDINGS VOLUME

Nataša V. Ninčetiović

EMMA TENNANT'S *TESS*: HARDY'S CANONICAL NOVEL FROM A FEMALE
REVISIONIST PERSPECTIVE 1045

Сара З. Арва

ПРОЦЕС РОМАНЕСКНОГ ОБЛИКОВАЊА ФИГУРЕ УМЕТНИКА – ОД
(АУТО)БИОГРАФСКОГ ДО АУТОРЕФЕРЕНЦИЈАЛНОГ У РОМАНУ ЈАН
НЕПОМУЦКИ.....1057

Јована С. Анђелковић

ПРОЦЕС ИНТЕГРАЦИЈЕ РОМАНЕСКНОГ ДЕШАВАЊА И
ДЕЗИНТЕГРАЦИЈЕ НОВЕЛИСТИЧКОГ ДОГАЂАЈА У УСПЕЊУ И
СУНОВРАТУ ИКАРА ГУБЕЛКИЈАНА БОРИСЛАВА ПЕКИЋА.....1073

Анастасија Б. Горгиев Стојановић

Михаило В. Стојановић

ПОТРАГА ЗА ХУМАНИЗМОМ: ИСТРАЖИВАЊЕ ИДЕНТИТЕТА И
ПРИПАДНОСТИ У СПИСИМА АМИНА МАЛУФА.....1087

Danica N. Igrutinović

GOING UP THAT RIVER: WATER SYMBOLISM IN CONRAD'S *HEART OF
DARKNESS* 1101

Aleksandra Z. Stojanović

THE LIVING CITY: CULTURE, TRANSFORMATION, AND THE URBAN
ENVIRONMENT IN N. K. JEMISIN'S *THE CITY WE BECAME* 1115

Sergej L. Macura

FROM RENEGADE TO SACRED KING: HOW THE ENDING OF *APOCALYPSE
NOW* WAS FILMED 1125

Милица Б. Мојсиловић

Милица А. Кандић

ОГЊЕНА ВУЧИЦА ИЗМЕЂУ КРЕИРАЊА И ДЕСТРУКЦИЈЕ:
ТРАНСФОРМАЦИЈА ФИГУРЕ ВУЧИЦЕ У ВУЧЈОЈ СОЛИ ВАСКА ПОПЕ.....1141

Анастасија С. Филиповић ДИНАМИЧКИ ПРОЦЕСИ У ТЕОРИЈИ ЕМОЦИЈА.....	1155
Александар Д. Драшковић ПРОЦЕС ОПАЖАЊА У САВРЕМЕНОЈ ФИЛОЗОФИЈИ ПЕРЦЕПЦИЈЕ: ДВЕ ВЕРЗИЈЕ НАИВНОГ РЕАЛИЗМА.....	1169
Биљана С. Солеша ПРОЦЕС УМЕТНИЧКОГ ОБЛИКОВАЊА МОДЕРНОГ ТРАГИЧНОГ ЈУНАКА У ПРИПОВЕЦИ СРПСКОГ РЕАЛИЗМА	1185
Aleksandar P. Kavgić LEARNING TO WORK WITH AI IN DIGITAL MEDIA COPYWRITING (DMC): A CASE STUDY ON INTRODUCING CHATGPT TO CORPORATE CONTENT CREATION.....	1199
Lidija D. Vojinović МАЂАРСКА РЕЧЕНИЦА KROZ PRIZMU KULTURE SJEĆANJA	1215
Дивна М. Тричковић ПРИЛОГ ПРОУЧАВАЊУ СИНОНИМА У ЈАПАНСКОМ ЈЕЗИКУ НА ПРИМЕРУ РЕЧИ 過程 /KATEI/ И 工程 /KOUTEI/ СА ЗНАЧЕЊЕМ „ПРОЦЕС“ – УПОТРЕБА КОРПУСА У НАСТАВИ СТРАНОГ ЈЕЗИКА.....	1229
Nevena S. Tomić-Brkuljan SINTAKSIČKO-SEMANTIČKE ODLIKE POPREDLOŽENIH PREDLOŠKO- PADEŽNIH KONSTRUKCIJA SA SPACIJALNIM ZNAČENJEM U JEZIKU CRNOGORSKE DNEVNE ŠTAMPE I MEDIJSKIH PORTALA	1247
Маша З. Петровић Гујаничић ПРОЦЕС ДЕСАУТОМАТИЗАЦИЈЕ ПАРЕМИЈА ПОСРЕДСТВОМ ЕКСТЕРНИХ МОДИФИКАЦИЈА У НОВИНСКОМ ДИСКУРСУ ШПАНСКОГ И СРПСКОГ ЈЕЗИКА.....	1263
Смиљана М. Игрутиновић Невена Б. Банковић ПОЈМОВНА ПРЕСЛИКАВАЊА ИЗМЕЂУ МАШИНЕ И ТЕЛА У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ	1277
Јелена М. Павловић Јовановић, Наташа А. Спасић ГРАМАТИКАЛИЗАЦИЈА СУБОРДИНАТОРА УКОЛИКО У ТОКУ 19. ВЕКА НА ПРИМЕРУ ТЕКСТОВА АДМИНИСТРАТИВНО-ПРАВНОГ СТИЛА.....	1289
Љубица З. Ђурић ДЕТЕРМИНАЦИЈА СУБЈЕКАТСКЕ ИМЕНИЦЕ У РЕЧЕНИЦАМА НА ПОЧЕТКУ ТЕКСТА: АНАЛИЗА НА КОРПУСУ НАРОДНИХ БАЈКИ.....	1305
Nikoleta M. Momčilović Marija M. Stanojević Veselinović THE ROLE OF TRANSLATION STUDIES IN GERMAN LANGUAGE AND LITERATURE STUDIES.....	1319

Научна критика
Примљен: 14. јануара 2024.
Прихваћен: 12. маја 2024.
УДК 821.163.41.09 Васић Д.(049.32)
10.46630/phm.16.2024.61

ИЗНАД И НАКОН МАГЛИ: ДРАГИША ВАСИЋ

(*Драгиша Васић: век црвених мајли*, уредници Драган Хамовић и Недељка Бјелановић, Институт за књижевност и уметност, Београд, Музеј рудничко-таковског краја, Горњи Милановац, 2023)

Зборник научних радова *Драгиша Васић: век црвених мајли*, који су уредили Драган Хамовић и Недељка Бјелановић, четврта је публикација у едицији *Културни оквири српске књижевности*. Основано 2020. године, научно одељење „Српска књижевност и културна самосвест“ Института за књижевност и уметност у Београду, поред едиције *Поезије и култура* посвећене објављивању научних монографија, покренуло је, уједно, и едиције *Кон-текст* и *Културни оквири српске књижевности*, у којима се објављују зборници радова проистекли са округлих столова и научних скупова, при чему је за све три едиције карактеристично двоструко истраживачко усмерење. Наиме, све поменуте едиције засноване су на опсежном и методолошки плуралном проматрању комплексних и вишесмерних повезаности књижевних дела и друштвено-историјског контекста њиховог настанка и рецепције, тј. саодноса текст(ов)а и контекста (што је начином парцелације назива едиције *Кон-текст* експлицитно сугерисано), као што, с друге стране, ове едиције остварују културну мисију у актуелној науци о књижевности, будући да постојано доприносе (ре)валоризацији књижевног, књижевнокритичког и публицистичког опуса оних аутора који су у деценијама рестриктивног и једнообразног државног система били, из идеолошко-политичких разлога, интенционално прећутани у културној јавности. Индикативна је чињеница да су у едицији *Културни оквири српске књижевности* Драган Хамовић и Недељка Бјелановић уредили зборнике о истакнутим члановима Српског културног клуба (1937), књижевницима, правницима, приљезним испитивачима етнопсихолошког профила српског народа, јавним делатницима и писцима који су деценијама били у немилости комунистичког режима, тј. о ауторима чије је стваралаштво било скрајнуто и у немалом временском периоду запостављено и непроучено, а који су у размаку од две године (2007, 2009) рехабилитовани, након чега је отворен простор за њихову књижевнонаучну рехабилитацију – о Слободану Јовановићу (1869–1958) и Драгиши (Драгомиру) Васићу (1885–1945). Дакле, након зборника *Књижевност и култура у чишању Слободана Јовановића* (2022), у којем је осамнаест научника (историчара и теоретичара књижевности, социолога и лингвиста) понудило детаљно тумачење културне идеологије и културног обрасца Слободана Јовановића, стилистичких одлика његовог дискурса, те Јовановићеве есејистике и књижевних критика у ужем смислу, исти уреднички тим, годину дана доцније, продужио је књижевнонаучни и културно-идеолошки подухват расветљавања уметнички вредних и више него репрезентативних а из не-

литерарних разлога запостављених сегмената културне баштине српског нација.

Проистекао из излагања са научног скупа, одржаног 3. и 4. октобра 2022. године у Горњем Милановцу, зборник *Драгиша Васић: век црвених мајли*, састављен је од уводне речи и шеснаест научних радова, распоређених у три целине. Пет радова прве целине зборника, чији су аутори Мило Ломпар, Горана Раичевић, Драган Хамовић, Јана Алексић и Александар Марушић, посвећени су начелним питањима прозе Драгише Васића, односно проблематизацији Васићеве културне идеологије и националног становишта, те самеравању културе памћења, статуса и очуваности историјских споменика Рудничко-таковског краја крајем тридесетих година 20. века, односно у двадесетим годинама 21. века, три рада друге целине зборника, које потписују Милош Тимотијевић, Никола Маринковић и Владимир Димитријевић у интерпретативни фокус стављају Васићеву политичку публицистику и совјетски путопис, док је најобимнији, трећи сегмент зборника, који чини осам радова (Александар Милановић, Недељка Бјелановић, Милета Аћимовић Ивков, Стеван Јовићевић, Ана Козић, Јована Милованчевић, Александар Пејчић и Марија Благојевић) усредсређен на анализу језичко-стилских карактеристика прозног израза Драгише Васића, односно тематике, јунака и поетике простора у роману *Црвене мајле* (1922), као и збиркама приповедака овог аутора, при чему не остаје занемарена ни Васићева путописна проза, у којој је тематизована Стара Србија, а ова бива упоређена са путописима Васићевог савременика и сапатника Григорија Божовића.

Зборник отвара уводна реч, заправо беседа са отварања научног скупа „Драгиша Васић и дуг отаџбине“ Драгана Хамовића, у којој је образложено опредељење за (ре)интерпретацију и (ре)валоризацију културно-политичког ангажмана и књижевне делатности Драгише Васића. Имајући у виду репрезентативност, парадигматичност и снажну симболичност судбине овог писца, тј. узевши у обзир да се „Фигура Драгише Васића издиже [...] као један од симбола српског смера и удеса у двадесетом веку“, као и то да „И дан-данас, напор да се у нашој средини поврати и утврди српско становиште, изгледа као герилска борба“, Драган Хамовић, позивајући се на Ханса-Георга Гадамера који наглашава „посебно изражен отаџбински интерес у писању историје“, бављење Васићем оцењује као „отаџбински интерес првог реда“. Исправљање културно-историјске неправде и надокнађивање „полувека без Васића“ примарни је циљ ове публикације.

Обиман и минуциозан научни рад „Драгиша Васић: фотографије са пишчевим ликом“ Мила Ломпара, са поднасловом „Нервозни час приповести“, анализом Васићеве публицистике, прозе и фотографија оцртава идеолошки профил овог књижевника, друштвену проблематику која га је заокупљала и литерарно уобличење које је она у његовим делима задобила. Са посебном пажњом и финим осећајем за детаљ, нијансе али и разумевање људске егзистенције као слојевитог и вишезначног феномена, расветљена су питања од круцијалне важности за етички и списатељски лик Драгише Васића – питање има ли жртва било каквог смисла и питање може ли се народ перципирати као целина или низ партикуларитета. За разлику од студије *Карактиер и менталитет једној поколења* (1919) у којој се, аргументованим побијањем културолошких предрасуда и колонијалног начина расуђивања француског психолога и антрополога Гистава ле Бона, те схватањем народа као компакт-

не целине (једног бића) Драгиша Васић zaloжио за осмишљавање жртве поднете у Првом светском рату, концепција народа у Васићевој прози биће постепено али градацијски раслојена, декомпонована, док ће проблем смисла жртве бити све више начет сумњом и разочарањем, проистеклим из конкретних, поражавајућих послератних политичких прилика. Мило Ломпар, исто тако, предочава Васићеву храбру, бескомпромисну, доследну критику државне политике, у распону од *Пројреса до Српској иласа*, где су осећање одговорности, залагање за осмишљавање историјског удеса и борба за српска национална права константе публицистичког ангажмана овог класичног модернисте и неумољивог опозиционара. Релевантним се указује Ломпарево луцидно објашњење наслова Васићевог романа. Према аутору *Модерних времена у прози Драгише Васића*, наслов *Црвене мајле* може се повезати са књигом репортажа *Russia in the Shadows* (1920) Херберта Велса, која је на шпански преведена као *Русија у мраку* (*Rusia en las tinieblas*), на чешки као *Сумрак Русије* (*Soumrak Ruska*), на немачки као *Ноћ над Русујом* (*Nacht über Russland*), а на руски као *Русија у мајли* (*Россија во мајлѣ*), а управо се у речи *мајлѣ* сустичу значења таме, мрака, сумрака, ноћи, измаглице, сумаглице, магле, што ће бити кровни лајтмотив и симболичка потка овог остварења, будући да се њиме упућује на руску револуцију и уједно, именује Русија. Тумачењу наслова Васићевог романа пажњу посвећује Горана Раичевић, у раду „Шта су то црвене магле? (О индивидуалистичком и колективистичком начелу у делу Драгише Васића и Милоша Црњанског)“, указујући како на везу ове синтагме са Октобарском револуцијом и маглама с почетка *Утисака из Русије*, тако и на идиоматски израз *red mist* „који упућује на стање гнева, беса, али и на сваку ситуацију у којој се човек налази ‘ван себе’, када уместо рационалности у њему превладају ирационални импулси“. Надовезујући се на властита пређашња испитивања колективистичког и индивидуалистичког принципа у стваралаштву Милоша Црњанског, Горана Раичевић пореди идеолошко опредељење Црњанског и Васића, позивајући се, притом, и на интервју који је Васић дао Црњанском за *Игеје* 1934. године (исте године када Црњански улази у полемику са Крлежом поводом текста „Оклеветани рат“), да би најпосле понудила другачије, суптилније и прецизније раумевање „старе“ и „нове“ вере у роману, не као опозиције између национализма и космополитизма него као суштинску разлику између „старог доба колективистичких вредности жртвовања и пожртвованости [...] одрицања и ускраћености, и новог индивидуалистичким вредностима обележеног времена“, у којем се поглавито чезне за задовољењем егоистичких страсти и нагона. У уочавању ирационалне и деструктивне снаге нагона ауторка сагледава узрок Васићеве одбојности према револуцији и *црвеним мајлама* које „опијају човечанство, али не доносе решење“. Упоредном анализом ставова о менталитету српског човека које су изнели Драгиша Васић, Слободан Јовановић, Јован Скерлић, Владимир Велмар-Јанковић и Момчило Настасијевић, у научном раду „Драгиша Васић и криза српског саморазумевања“ Драган Хамовић сагледава размере „повесног полома“ и трагичног дисконтинуитета, какав је представљао Први светски рат, који је неповратно начинио рез у колективном и индивидуалном саморазумевању, продубивши, истовремено, идеолошку потку термина „предратно“ и „послератно“. Виталистички дух и висок степен самопрегора Драгиша Васић препознаје у српском сеља-

ку, од којег се према виспиреним запажањима Слободана Јовановића увек (а поготово у рату) очекивало да премаши властите способности, док Владимир Велмар-Јанковић у огледу о „београдском човеку“ примећује како је Београд населио „жилав сељачки народ у борби која је често личила на агонију“, док ће на амбиваленцију у карактеру Срба указати Јован Скерлић, у чланку „Србија, њена култура и њена књижевност“, приметивши како је овај народ способан за велики полет у часовима прегнућа, као што лако може да плане или пак клоне. Отуда, имајући све време на уму Васићеву идејну постојаност (у јавном раду) и полиперспективизам (у уметности), Драган Хамовић напореда предочава вредносне судове о прози Драгише Васића које су изнели Станислав Винавер и Велибор Глигорић, који с једне стране примећују умешност сликања тешке, суморне, на махове раздрагане душе србијанске паланке (Винавер), односно некритичку идеализацију предратног времена и паланачког начина живота као њене метонимије (Глигорић). Поред Глигорићевог памфлета, Мирослав Крлежа са марксистичког становишта критикује Васићеву идеализацију патријархата, негативно се односећи како према некадашњем пријатељу и куму (који постаје „деласирани србијански резервни официр“), тако и према његовом погледу на свет и етичко-идеолошким назорима. Компаративном анализом сучењених визура Васићевих савременика, Драган Хамовић доказује како је Васићево становиште (и његова литерарна транспозиција) превасходно антиколонијална, будући да свој културни образац не прилагођава страном моделу и предрасудама, већ о историјским и психолошким траумама властите етничке заједнице сведочи непристрасно, независно и „изнутра“. Са овим разматрањима у дослуху је рад „Етнопсихолошки увиди Драгише Васића у књизи *Каракџер и менталитет једној њоколења*“ Јане Алексић, у којем се ова монографија анализира као „јединствена [...] одбрана духовног и културног профила историјске заједнице којој аутор припада“. Полазећи од поставки Едварда Саида, Марије Тодорове, Андре Гинтрича, као и инструктивних увида Јелене Арсенијевић Митрић, Јана Алексић детаљно анализира етнопсихолошке увиде Драгише Васића, у светлу његовог одлучног побијања поставки Гистава ле Бона, које се доимају као очигледан „рефлекс охолог оријенталистичког дискурса“. Алексићева тумачи *Каракџер и менталитет једној њоколења* као Васићево заступање српског национа и његове духовно-повесне акције, у којем су кључни демантији о анимозитету према ратном непријатељу и о томе да Срби воле рат, будући да су Срби ратовали зато што су морали а не зато што су желели, не, дакле, против некога или нечега него за нешто: идеал слободе и голи живот. Ауторка издваја Васићева запажања о српској верској толеранцији и високим моралним начелима заснованим на усменом предању, док се као носилац ових одлика али и светскоисторијски актер указује *њоколење*, део колектива који би био симболички репрезент колективне душе (Gesamtgeist) и духа времена (Zeitgeist), што је блиско методолошким поставкама Рут Бенедикт, са којима се, у овом раду, доводе у везу Васићеви увиди и закључци. Рад „Погледи Драгише Васића на историјско наслеђе Рудничко-таковског краја и стање у коме се оно налази после једног века“ Александра Марушића драгоцено је поређење Васићевих чланака „Споменици се губе: утисци из родног краја“ и „Манастир Враћевшница и црква Савинац: две наше знаменитости“, објављених у *Полицији и Правди* 1937. године са стањем

у којем се налазе споменици културе Рудничко-таковског краја у 21. веку. Немару према културној баштини, запуштености и пропадању важних обележја националне историје и културе (о чему сведочи како Васић, тако и његови савременици Миодраг Стефановић и Јован В. Коштуница) Марушић супротставља постојан рад на култури памћења који предузима Музеј рудничко-таковског краја сталним поставкама и прикупљањем артефаката (личних предмета, дела ликовних уметности, недгробних белега и устаничких реликвија) династије Обреновић.

Сегментиран на поглавља којима је мапиран културолошки, архитектонски и идеолошки профил Русије, научни рад „Црвена’ или ‘света’ Русија: компарација путописа Мирослава Крлеже и Драгише Васића о првој земљи социјализма“ Милоша Тимотијевића опсежна је анализа околности које су претходиле путовањима, сâмих путовања и забележених утисака Мирослава Крлеже и Драгише Васића о совјетској Русији. Тумачењем запажања двојице путописаца о Москви, Кремљу, Петрограду, Лењиновом култу, Музеју Руске револуције и Дому Лава Толстоја, Тимотијевић показује који су чиниоци совјетске стварности интригирали Крлежу и Васића – Крлежа истиче револуционарни занос и глорификује отворену и агресивну атеизацију, док Васић покушава да проникне у рефлексе револуције на социјалну стратификацију руског друштва – при чему су поред појединих (неизбежних) сличности у доживљају посећене земље битније разлике – Крлежино поверење у револуцију као наду за спас човечанства спрам Васићевог доживљаја револуције као једне етапе у историјској улози Русије и ишчекивању хришћанског спасења. У раду „Октобарска револуција као загонетка: путописи Станислава Винавера и Драгише Васића из совјетске Русије“ Николе Маринковића пореде се *Руске њоворке* (1924) Станислава Винавера и *Ушисци из Русије* (1928) Драгише Васића са циљем да се расветли однос између идеала Русије посредованог литературом и културом и непосредно доживљеног совјетског политичког система, а релевантним се указује Маринковићево повезивање Винаверовог недостатка логики и Васићевог уочавања духовног, историјског и човечанског метежа, тј. односа старе и нове (постреволуционарне) Русије, те перципирања улоге нове Русије у процесу српског националног саморазумевања. Политичка публицистика Драгише Васића, тј. уреднички и политички ангажман овог писца у листу *Пројрес* који је излазио од маја до новембра 1920. године, под власништвом Светислава Протића и Симе Пандуровића и уредништвом Драгише Васића, Душана Николајевића и Момира Николића, предмет је испитивања у раду Владимира Димитријевића. Димитријевић предочава Васићеву оштру критику власти, њеног неморала и многоструког изневеравања смисла жртве поднете у Великом рату, те непоштене доделе ордења оним официрима који брину о интересима династије а не народа. Исто тако, овај аутор пореди „Арнаутску побуну“ Станислава Винавера и *Два месеца у јујословенском Сибирју* Драгише Васића, да би посебну пажњу посветио Васићевој одбрани Спасоја Стејића, атентатора на Александра Карађорђевића, опису Стејићевог мучења у Управи града Београда али и односу нове власти према Александру Мишићу (сину славног војводе), чиме се идеолошко превирање једног друштва снажније оцртава, а уједно и морални лик аутора *Црвених мајли*.

Александар Милановић радом „Синтакса повишене осећајности: понављање као стилски поступак у *Црвеним мајлама* Драгише Васића“ даје прворазредни допринос проучавању стила Васићеве прозе. Милановић у роману *Црвене мајле* издваја многобројна понављања (на плану лексике и синтаксе), остварена у склопу приповедачевог говора, унутрашњих монолога, у говору различитих јунака, те у узвицима и дијалозима анонимних људи из гомиле, тумачећи притом функције овог упадљивог стилематичног и стилогеног поступка (повнављања као средство миметичности, средство за постизање гротеске, сентименталистичко средство у комуникацији међу заљубљенима, средство поетизације језичког исказа итд.) Иако се Васић не перципира првенствено као писац израженог хумористичког нерва, Недељка Бјелановић, у раду „*Зашто жаба нема реј?* Од благог подсмеха до најцрње гротеске: хумор Драгише Васића“ расветљава модусе појављивања, статус и функције хумора у прози Драгише Васића. Ова ауторка примећује модерност Васићевог хумора и гротеске, као и њихову саображеност епистеми која их је изнедрила – као што је смрт у Првом светском рату попримила дотад незамисливе облике, тако хумор и гротеска бивају запрепашћујући, битно другачији, екстремнији, будући да не представљају више кантовско преображење напрегнутог очекивања у ништа него разотривају пун спектар страха из овог ничега. Тематици Васићеве прозе (сну, смрти, еротици и болести) посвећени су радови Милете Аћимовића Ивкова, Стевана Јовићевића, Ане Козић и Јоване Милованчевић. На запажање Милете Аћимовића Ивкова како је понашање Васићевих јунака условљено „психо-емотивним разлозима“ надовезује се анализа болести у приповеткама и роману Драгише Васића Јоване Милованчевић, која овај феномен испитује и као физичку манифестацију, али знатно више у његовим многоструким психичким појавностима, служећи се превасходно концепцијама и идејама Мишела Фукоа, Сузан Сонтаг и Жака Дерида. Полазећи од модерних теоријских промишљања књижевног простора, започетих у оквиру тзв. *Stoffgeschichte*, али и монографијама Гастона Башлара, Михаила Бахтина и Јурија Лотмана, Стеван Јовићевић херменеутичку пажњу усредсређује на истраживање социјалних и културалних импликација спацијалних релација у роману *Црвене мајле* Драгише Васића, посредством анализе опозитних парова – отворен: затворен простор (опасност: заштићеност), унутрашњи: спољашњи свет (неизмерност: ограниченост) – који бивају проблематизовани и превредновани, док Ана Козић у раду „Човек (не) воли после рата: разорени мушко-женски односи у приповеткама Драгише Васића“ тумачи повлашћену авангардну тему пробуђене сексуалности, али и за Васића карактеристичан лајтмотив жениног неверства док је мушкарац на фронту, мотив смрти супружника као прилике за нове љубавне авантуре, сексуални чин у близини гроба преминуле супруге, неумољиви и силовити еротски нагон који води у разврат итд, што за последицу има нови третман морала (који бива у потпуности укинут) и ново сагледавање послератне стварности. Збирку приповедака *Пад са траћевине* (1932) интерпретира Александар Пејчић, из визуре тумачења градске културе и смене културних модела (патријархалног/традиционалног и модерног), уз посебан осврт на мотиве смрти и еротске мотиве, али и симболику пада (егзистенцијалног, физичког и моралног). Зборник затвара рад Марије Благојевић, у којем се пореди путописна проза о Старој Србији Драги-

ше Васића и Григорија Божовића, за које је карактеристична критика државе и политизација простора (Васић), односно изостанак критике и културолошки доживљај описаног простора (Божовић), као и преминација унутрашњег доживљаја и потребе да се жртва осмисли (у делу *Два месеца у јуџословенском Сибиру*), тако да питања смисла жртве и одговорности уоквирују зборник, али и егзистенцијални (животни и књижевни) век Драгише Васића.

Иако о стваралаштву Драгише Васића постоје монографије (*Модерна времена у њрози Драгише Васића* Мила Ломпара и *Драгиша Васић и српска национална идеја* Милоша Тимотијевића), као и зборник научних радова *Живот и дело Драгише Васића* (прир. Борисав Челиковић, 2008), зборник *Драгиша Васић: век црвених маили*, посвећен испитивању културолошких оквира Васићевог целокупног опуса, пружа теоријски иновативна тумачења прозе, публицистике и путописа овог аутора. У константно метежним друштвено-политичким приликама бављење Васићевим ликом и делом указује се као светао путоказ за национално и културно саморазумевање српског народа, а зборник *Драгиша Васић: век црвених маили* као икупљење научног и отаџбинског полувековног дуга.

Милица В. Ђуковић¹

Институт за књижевност и уметност

Београд

<https://orcid.org/0000-0001-9919-392X>

¹ tiskicvet38@gmail.com

PHILOLOGIA MEDIANA

Journal of Philological Studies
Faculty of Philosophy, University of Niš
Niš, XVI/16 (2024)

Published by
Faculty of Philosophy University of Niš
Niš, Ćirila i Metodija 2

Publisher
Natalija Jovanović, full profesor, Dean, Faculty of Philosophy

Proofreading
Authors

Prepress
Aleksandar M. Novaković

Journal cover
Darko Jovanović

Format
17 x 24 cm

Print
SCERO PRINT

Print run
50

ISSN 1821-3332

PHILOLOGIA MEDIANA

Часопис за филолошке науке
Филозофског факултета Универзитета у Нишу
Ниш, XVI/16 (2024)

Издавач

Филозофски факултет Универзитета у Нишу

Ниш, Ђирила и Методија 2

За издавача

Проф. др Наталија Јовановић, декан

Лектура / коректура

Ауторска

Прелом

Александар М. Новаковић

Корице

Дарко Јовановић

Формат

17 x 24 cm

Штампа

SCERO PRINT

Тираж

50 примерака

ISSN 1821-3332

CIP – Каталогизација у публикацији

Народна библиотека Србије, Београд

82

PHILOLOGIA Mediana : часопис за филолошке науке

=journal of Philological Studies / главни уредник

Горан Максимовић. - Год. 1, бр. 1 (2009)- . - Ниш

: Филозофски факултет, 2009- (Ниш : Scero print). - 24 cm

Годишње. - Друго издање на другом медијуму

: Philologia Mediana (Online) = ISSN 2620-2794

ISSN 1821-3332 = Philologia Mediana

COBISS.SR-ID 171242508